

Styrdokument

Dokumentets namn:
Plan för Malmö stads arbete mot islamofobi och antimuslimsk rasism

Typ av dokument:
Plan

Beslutad av:
[Benämning/Dokumentets namn]

Framtagen av:
Stadskontoret

Ansvarig chef:
Nasrin Bigdelou

Reviderad av:
[Förnamn Efternamn]

Ansvarig för uppföljning/revidering:
Stadskontoret

Diarienummer:
STK-2022-1455

Version:
1

Datum för beslut:
[Datum]

Organisation/område:
Malmö stad

Uppföljd:
[Datum]

Reviderad:
[Datum]

Följs upp:
Inom ramen för ordinarie uppföljning

Plan för Malmö stads arbete mot islamofobi och antimuslimsk rasism

Brottsförebyggande rådet konstaterar i en rapport att islamofobi är påtaglig i stora delar av människors vardag såsom i det offentliga rummet, på internet, på arbetsplatser och i skolor. Islamofobi kan ta sig uttryck som direkta uttalade fördomar, fientlighet, konspirationsteorier, hat och hot mot muslimer och islam, men rasismen finns även på en strukturell nivå där föreställningar och fördomar i samhället bidrar till exkludering, marginalisering och ojämlika levnadsvillkor. Islamofobi och antimuslimsk rasism leder till diskriminering på bland annat arbetsmarknaden, bostadsmarknaden och i kontakt med myndigheter.

Malmö ska vara en stad för alla oavsett kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning och ålder. Att utsättas för rasism påverkar människors levnadsvillkor och riskerar att leda till psykisk och fysisk ohälsa till följd av bland annat minoritetsstress. Enligt Forum för levande historia är minoritetsstress den konstanta förhöjda stressnivån som kan uppstå hos personer som tillhör en minoritetsgrupp. Minoritetsstress uppstår till följd

av medvetna och omedvetna kränkningar, strukturella ojämlikheter och stereotypa uppfattningar som man upplever eller riskerar att utsättas för i samhället dagligen.

Genom denna plan vill Malmö stad förstärka arbetet mot islamofobi och antimuslimsk rasism lokalt. Detta görs genom fem strategiska arbetsområden. Planen är framtagen i samverkan med civilsamhället, Malmöbor och Malmö Universitet. Planen gäller under perioden 2024–2027.

Definition av rasism, islamofobi och antimuslimsk rasism

Islamofobi och antimuslimsk rasism är en form av rasism. Inom forskning finns det många olika definitioner av rasism. Gemensamt för de flesta definitioner är att rasism bygger på föreställningar om bland annat etnicitet, religiös tillhörighet och ras. Rasism skapar och upprätthåller ojämlikhet mellan människor genom olika former av medvetna och omedvetna tillvägagångssätt. Rasism förekommer både på individuell- och strukturell nivå.

Inom forskning finns det olika definitioner av begreppet islamofobi. Malmö stad har utifrån rådande forskning på området och i dialog med civilsamhället valt att utgå från religionshistorikern Mattias Gardells definition: ”Socialt reproducerade fördomar om och aversion mot islam och muslimer, samt handlingar och praktiker som angriper, exkluderar eller diskriminerar människor på basis av att de är eller antas vara muslimer och associeras till islam”.

Definitionen tar i beaktande att islamofobi inte enbart påverkar utövande muslimer, utan även påverkar personer som förmodas vara muslimer eller på annat sätt sammankopplas med islam. Vidare belyser den att islamofobi sker på såväl individuell som strukturell nivå. Detta kan leda till att enskilda individer, grupper och organisationer riskerar att utsättas direkt eller indirekt av islamofobi och antimuslimsk rasism på grund av att de associeras till islam.

Begreppet islamofobi har ifrågasatts med hänvisning till att suffixet ”fobi” leder tankarna till enskilda individers irrationella rädslor snarare än processer av diskriminering, exkludering och rasism. Därför föredrar några begreppet antimuslimsk rasism framför islamofobi. Malmö stad använder båda begreppen synonymt då båda är verksamma inom forskning och i nationella och internationella nätverkssammanhang.

Intersektionalitet

Arbetet med planen ska utgå från ett intersektionellt perspektiv.

Intersektionalitet tar hänsyn till hur olika sociala kategorier och maktordningar påverkar och i vissa fall förstärker varandra. Perspektivet innebär att man undersöker hur rasismen kan yttra sig och påverka människor på olika sätt utifrån bland annat kön, etnisk tillhörighet och ålder.

Planen är en del av Malmö stads arbete med mänskliga rättigheter

Malmö stad har en Policy för mänskliga rättigheter med fokus på barnets rättigheter, jämlikhet och jämställdhet. Policyn ger vägledning i arbetet med att säkerställa de mänskliga rättigheterna på lokal nivå i Malmö stad och har legat till grund för framtagandet av planen.

Mänskliga rättigheter är rättigheter som alla människor har bara för att de är människor. Dessa utgår ifrån internationella konventioner som Sverige har skrivit under. Att arbeta mot olika former av rasism är att arbeta för mänskliga rättigheter och allas lika värde.

Malmö stads arbete mot islamofobi och antimuslimsk rasism utgår ifrån Malmö stads policy för mänskliga rättigheter och är därmed en del av förverkligandet av denna.

Malmö stad arbetar med mänskliga rättigheter utifrån fyra vägledande principer

Policyn för mänskliga rättigheter har fyra vägledande principer som ligger till grund för Malmö stads samtliga verksamheter och ansvarsområden.

Dessa är att:

1. Malmö stad sätter Malmöborna i centrum och säkerställer individens rättigheter i stadens styrning- och verksamhetsuppföljning samt i analyser och beslut.
2. Malmö stad är tillgänglig för alla och verksamhet genomförs med likvärdigt, jämlikt och jämställt bemötande, kvalitet och tillgång.
3. Malmö stad tillvaratar Malmöbornas kunskap och erfarenheter och ger dem möjligheter att ha inflytande i frågor och beslut som påverkar dem.
4. Malmö stad kommunicerar på ett transparent och inkluderande sätt om stadens verksamhet och om Malmöbornas rättigheter och möjligheter att utkräva dem.

De vägledande principerna ska vara en utgångspunkt när kommunen planerar, utför och följer upp sitt ordinarie arbete. I arbetet mot islamofobi och antimuslimsk rasism ska därför de fyra vägledande principerna ligga till grund för arbetet med planens fem strategiska arbetsområden.

Fem strategiska arbetsområden för arbetet mot islamofobi och antimuslimsk rasism

För att skapa förutsättningar för ett sammanhållet arbete mot islamofobi och antimuslimsk rasism har fem strategiska arbetsområden tagits fram i dialog med nämnder, helägda bolag, civilsamhälle och Malmöbor.

De fem strategiska arbetsområdena ska ses som delar av en helhet som alla nämnder och helägda bolag arbetar med. Nedan följer en beskrivning av arbetsområdena.

1. Ökad kunskap om islamofobi och antimuslimsk rasism i Malmö

Att förstå hur islamofobi och antimuslimsk rasism tar sig uttryck i Malmö är centralt för att kunna arbeta mot rasismen. Malmö stad behöver mer kunskap om islamofobi och antimuslimsk rasism i Malmö. Kartläggningar, analyser och kompetenshöjande insatser är möjliga sätt att arbeta med arbetsområdet.

Kunskapsinhämtning ska utgå från ett intersektionellt perspektiv med utgångspunkt i Malmöbornas upplevelser och med fördel tas fram i samverkan med forskare på området.

Resultatet av de kartläggningar och analyser som görs gällande islamofobi och antimuslimsk rasism ska tas till vara och beaktas i stadens ordinarie arbete.

2. Dialog och inkludering

Islamofobi och antimuslimsk rasism är ett komplext problem, då rasismen verkar på såväl individuell som strukturell nivå. Dialog mellan olika aktörer är därför av största vikt för att förstå och bemöta helheten av problematiken.

I arbetet behöver involvering ske både internt och externt, med såväl myndigheter, universitet och andra relevanta aktörer. Civilsamhälle, trossamfund och Malmöbor ska inkluderas och göras delaktiga i arbetet med planen.

Arbetet kan med fördel kopplas ihop med redan befintliga processer, aktiviteter och samverkansmodeller inom staden.

3. Kraftsamling mot islamofobi och antimuslimsk rasism i samhället i stort

Malmö stad har som offentlig verksamhet ett ansvar att motverka alla former av rasistiska yttringar, samt skapa förutsättningar för ett inkluderande och öppet samhälle på alla de arenor som staden kan påverka. Eftersom islamofobi och antimuslimsk rasism är utbredd på alla samhällsarenor är det viktigt att arbeta brett för att motverka rasismen på samhällsnivå. Malmö stad ska göra detta utifrån ett främjande perspektiv där synliggörande, representation och kunskapshöjande insatser ingår.

Arbetsätt för att motverka islamofobi och antimuslimsk rasism i samhället i stort ska utvecklas med utgångspunkt i aktuell forskning och med beaktande av hur omvärldsläget kan påverka hur rasismen yttrar sig.

4. Särskilt fokus på målgruppen barn och unga

Islamofobi och antimuslimsk rasism drabbar barn och unga. I Rädda barnens rapport (2021) om barns utsatthet för rasism i skolan lyfts muslimskt troende barn som särskilt utsatta för diskriminering och trakasserier. Rapporten lyfter även att barn ofta utsätts i relation till flera olika diskrimineringsgrunder, såsom sexuell läggning och kön.

Malmö stad möter barn och unga i många olika kontexter, bland annat på fritidsaktiviteter och kulturarrangemang, i förskolan och skolan, samt inom socialtjänsten. Dessutom påverkas barn och unga direkt eller indirekt av andra kommunala verksamheter och beslut som exempelvis har en inverkan på familjen eller närområdet som de bor i.

Arbetsätt för att motverka islamofobi och antimuslimsk rasism ska utvecklas utifrån ett helhetsperspektiv av hur rasismen påverkar barn och ungas levnadsvillkor. Arbetet ska integreras i redan pågående arbetsprocesser.

5. Kommunikation av Malmö stads arbete mot islamofobi och antimuslimsk rasism

Intern och extern kommunikation är en viktig del i förändringsarbete och ett redskap för att informera om det arbete som görs inom ramen för planen. Kommunikation av erfarenheter och arbetsätt kan bidra till att sprida medvetenhet om rasismen, förändra attityder och beteenden, samt skapa stöd för åtgärder mot rasism och diskriminering.

Genom en stadsövergripande samverkan inom kommunikation kan erfarenheter och arbetsätt lyftas fram och spridas inom och utanför organisationen.

Ansvar och organisation för arbetet med planen

Planen omfattar Malmö stads samtliga nämnder och helägda bolag. Nedan beskrivs ansvar och organisation för arbetet med planen.

Kommunfullmäktige:

Kommunfullmäktige har det övergripande ansvaret att fatta beslut om Plan för arbetet mot islamofobi och antimuslimsk rasism. Planen gäller 2024–2027 och kan komma att revideras under innevarande period om behov uppstår.

Kommunstyrelsen:

Kommunstyrelsen ansvarar för stöd, samordning och uppföljning av nämndernas och styrelsernas arbete utifrån planen. Kommunstyrelsen följer upp nämnderna och de helägda bolagens arbete med planen inom ramen för den ordinarie uppföljningen.

Nämnder och styrelser:

Alla nämnder och styrelser ansvarar för arbetet med planen samt för att:

- integrera arbetet med planen i ordinarie verksamhet
- att vid behov ta fram och administrera mer detaljerade aktivitetsplaner för arbetet inom ramen för planen i dialog med civilsamhället och Malmöbor.

Referenslista

Brottsförebyggande rådet (2021) rapport ”Islamofobiska hatbrott”

Forum för levande historia ”Om minoritetsstress”

Rädda barnen (2021) ””Vuxna- vad gör dom? Barns röster om rasism i skolan”